

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Methods of Teaching Logical Thinking to Primary School Students

Acting Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of
Primary Education Tashkent University of Applied Sciences

Abdiyeva Qo'ysintosh Azadovna

2nd-year student of the Primary Education program

Mustafoqulova Ruxshona Baxtiyor qizi

Email: mustafoqulovaruxshona@gmail.com

Phone: +998 99 267 74 05

Annotation

This article highlights the pedagogical importance of developing logical thinking in primary school students and effective methods for its development. It also analyzes the role of teaching methods used during lessons, didactic games, problem-based situations, and question–answer technologies in developing students' thinking.

Keywords: logical thinking, primary education, thinking, didactic games, problem-based learning, pedagogical methods.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy fikrlashga o'rgatish usullari

Toshkent Amaliy fanlar universiteti, Boshlang'ich ta'lim nazariyasi va
metodikasikafedراسi v/b dotsenti

Abdiyeva Qo'ysintosh Azadovna

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi, 2- kurs talabasi

Mustafoqulova Ruxshona Baxtiyor qizi

Elektron pochta: mustafoqulovaruxshona@gmail.com

Telefon: +998992677405

Annotatsiya

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni shakllantirishning pedagogik ahamiyati hamda uni rivojlantirishning samarali usullari yoritilgan. Shuningdek, dars jarayonida qo'llaniladigan metodlar, didaktik o'yinlar, muammoli vaziyatlar hamda savol-javob texnologiyalarining o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: mantiqiy fikrlash, boshlang'ich ta'lim, tafakkur, didaktik o'yinlar, muammoli ta'lim, pedagogik metodlar.

Аннотация

В данной статье освещается педагогическое значение формирования логического мышления у учащихся начальных классов, а также эффективные методы его развития. Также анализируется роль методов обучения, применяемых на уроке, дидактических игр, проблемных ситуаций и технологий вопрос-ответ в развитии мышления учащихся.

Ключевые слова: логическое мышление, начальное образование, мышление, дидактические игры, проблемное обучение, педагогические методы.

Kirish

Hozirgi zamon ta'lim tizimida o'quvchilarning nafaqat bilim olishlari, balki mustaqil fikrlashi, muammolarni hal qila olishi va mantiqan xulosa chiqarishi muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning tafakkur jarayonlarini rivojlantirish kelajakdagi bilimlarni egallash uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni shakllantirish ularning kuzatish, tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirish orqali amalga oshiriladi. Shu sababli o'qituvchi dars jarayonida turli pedagogik metod va usullardan samarali foydalanishi lozim.

Mantiqiy fikrlash tushunchasi

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Mantiqiy fikrlash — bu insonning voqea va hodisalarni tahlil qilish, ular o‘rtasidagi bog‘lanishlarni aniqlash hamda asosli xulosa chiqarish jarayonidir. Mantiqiy fikrlash orqali o‘quvchi sabab va oqibatni tushunadi, muammoli vaziyatlarni hal qilishga o‘rganadi.

Boshlang‘ich ta‘lim davrida bolalarning tafakkuri asosan ko‘rgazmali va amaliy xarakterga ega bo‘ladi. Shu sababli mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun ko‘rgazmali vositalar, o‘yinlar va qiziqarli topshiriqlardan foydalanish muhim hisoblanadi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish usullari

1. Savol-javob usuli

Savol-javob usuli o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydigan eng samarali metodlardan biridir. O‘qituvchi dars jarayonida o‘quvchilarga oddiydan murakkabga qarab tuzilgan savollar berib, ularni fikrlashga undaydi.

Masalan:

Nima uchun daraxtlar bahorda gullaydi?

Nima sababdan suv qishda muzlaydi?

Agar quyosh bo‘lmasa, yerda hayot qanday bo‘lardi?

Bunday savollar o‘quvchilarning sabab-oqibat munosabatlarini tushunishiga yordam beradi.

2. Didaktik o‘yinlar

Didaktik o‘yinlar boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh xususiyatlariga mos bo‘lib, ular orqali bolalar qiziqish bilan fikrlashga o‘rganadilar.

Masalan:

“Ortiqchasini top”

“Davomini ayt”

“Nimani o‘zgartirdim?”

“Mantiqiy zanjir tuz”

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Bu o'yinlar o'quvchilarning kuzatuvchanligi, diqqatini jamlash va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

3. Muammoli ta'lim usuli

Muammoli ta'lim usulida o'qituvchi o'quvchilar oldiga muammoli vaziyat qo'yadi. O'quvchilar esa muammoni hal qilish jarayonida mustaqil fikr yuritadilar.

Masalan:

“Agar daraxtlarga suv berilmasa nima bo'ladi?”

O'quvchilar bu savolga turli fikrlar bildiradilar va natijada to'g'ri xulosaga keladilar.

Bu usul o'quvchilarning tafakkurini faollashtiradi va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi.

4. Taqqoslash va tahlil qilish usuli

Taqqoslash usuli orqali o'quvchilar narsalar va hodisalar o'rtasidagi o'xshashlik hamda farqlarni aniqlashga o'rganadilar.

Masalan:

Qush va kapalakning o'xshash tomonlari qanday?

Qish va yoz faslining farqi nimada?

Bunday mashqlar o'quvchilarning tahlil qilish va umumlashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

5. Mantiqiy masalalar va topshiriqlar

Mantiqiy masalalar o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Masalan:

“Bir daraxtda 5 ta qush o'tirgan edi. Ovchi bittasini otib tushirdi. Daraxtda nechta qush qoldi?”

Bu kabi savollar o'quvchilarning oddiy hisoblashdan tashqari mantiqan fikrlashini talab qiladi.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Mantiqiy fikrlashni rivojlantirishda o'qituvchining roli

Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'qituvchi o'quvchilarning fikrlash faoliyatini to'g'ri tashkil etishi zarur. O'qituvchi dars jarayonida:

o'quvchilarni mustaqil fikr bildirishga undashi;

erkin savol berish muhitini yaratishi;

muammoli vaziyatlardan foydalanishi;

o'yin va interfaol metodlarni qo'llashi kerak.

Shundagina o'quvchilarda mantiqiy tafakkur bosqichma-bosqich rivojlanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ta'lim jarayonining muhim vazifalaridan biridir. Bunda savol-javob usuli, didaktik o'yinlar, muammoli ta'lim, taqqoslash va mantiqiy topshiriqlar muhim ahamiyatga ega. Ushbu metodlardan samarali foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi, ularning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda kelajakdagi ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishlariga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Abdulla Avloniy – “Turkiy guliston yoxud axloq”
2. N. Saidahmedov – Pedagogik mahorat asoslari
3. M. Ochilov – Pedagogika O'zbekiston Respublikasi
4. Boshlang'ich ta'lim davlat ta'lim standarti
5. Sh. Sharipov – Ta'lim texnologiyalari

